Albert Cirera

saxo carnal

El saxofonista **Albert Cirera** (Igualada, 1980) va publicar l'any passat, entre altres, un disc sensacional al capdavant del seu grup **Tres Tambors**. Es deia *Suite salada* (Underpool, 2017) i va guanyar el PREMI ENDERROCK de la Crítica al millor disc de jazz. És una obra d'inspiració menorquina i jarrettiana que presentarà el 21 de juliol al festival de jazz de l'Estartit. De les seves influències, dels seus il·lustres companys i de la dimensió física, quasi carnal, amb què ataca l'instrument i concep la música, en parlem amb un dels músics més actius i dinàmics de l'escena catalana.

TEXT
Jordi Martí Fabra

IMATGES
Juan Miguel Morales

Com va néixer la *Suite salada*? Feia temps que la idea em voltava pel cap. Tenia ganes de fer una peça llarga, una *suite*. Soc molt fan dels discos de **Keith Jarrett** dels anys setanta, o de l'**Art Ensemble of Chicago**... M'agraden molt tots aquests grups que feien peces llargues i senceres, amb un sentit unitari. De fet, quan ens dediquem a la improvisació, moltes vegades actuem tocant 45 o 50 minuts ininterrompudament, de manera que el grup ja estava encarrilat en aquest sentit. I pel que fa al tema de l''argument menorquí', va ser com un vestit que li vam posar després, un cop feta la música.

Per què has vinculat aquesta obra amb l'illa de Menorca? No ho sé... La música que faig sempre és una mica autobiogràfica, i en aquest cas penso en els molts estius que he passat a l'illa de Menorca. El disc respon a aquest ambient, i d'alguna manera per a mi representa tancar una etapa. Quan escric música no ho faig mai per treballar una línia concreta o aplicar una tècnica, sinó que em van sortint melodies en diversos moments: anant amb bicicleta, esperant l'autobús, en un embús de cotxes... I quan estic escrivint em vaig deixant influenciar pel moment i pels voltants. En el cas de la *Suite salada*, els últims temes els vaig escriure a Menorca. Es va gestar allà. De vegades per acabar de concretar una obra potser necessites un element absolutament extramusical. De manera que vaig plantejar l'àlbum com si fos el transcurs de vint-i-quatre hores a Menorca; una jornada que comença quan et lleves, amb tot de moments diversos que van passant, el *jaleo* al mig, i al final es va fent fosc.

El treball no s'obre amb saxo, sinó amb flauta. D'entrada és una aclucada d'ull al disc *Dead and the Flower* (Impulse!, 1975), de **Keith Jarrett**, que comença amb aquest instrument. La flauta la tenia allà i la vaig agafar... Durant molts anys he anat comprant flautes tradicionals pels llocs on viatjo, i aquesta concretament és xinesa, tot i que la vaig comprar al Vietnam. És una flauta travessera de bambú que m'anava molt bé per crear l'ambient del començament. Recordo que vaig estar mirant si hi havia alguna melodia amb flautes de Menorca que em pogués inspirar. La idea era crear una mica l'ambient de l'albada, el començament d'un dia a Menorca.

Crea un bon contrast amb el saxo. M'agrada molt provar flautes. Per exemple, quan vam fer deu hores seguides d'improvisació a l'Estival de Jazz d'Igualada del 2017 per celebrar els deu anys de **Duot** [el grup que forma amb el bateria **Ramon Prats**], tenia tota una estesa de flautes i andròmines grosses a l'església vella de Castellolí, perquè per tocar deu hores seguides t'has de buscar recursos!

D'on et ve l'afició als discos setanters de Keith Jarrett? Els vaig començar a descobrir els últims anys en què estudiava a l'Esmuc, i també vaig descobrir **Dewey Redman**. Totes aquesta barreges de jazz, el folk, la improvisació i el *free* m'agraden molt.

En el camp d'aquesta fusió hi ha un músic català amb qui tens una sintonia especial, Marc Egea. I tant, **Marc Egea** és un dels meus mestres! Tenim una relació molt bona. Ens vam conèixer al projecte de **Sisu Coromina**, **Tarannà amb Cobla**, on jo tocava la tenora, i a partir d'allà vam començar a quedar

per tocar. Teníem un parell de concerts a duo, va sorgir l'oportunitat de convidar el contrabaixista suec **Johannes Nästesjö**, i així va néixer el trio **Psicodramaticafolklorica**, amb el qual fem improvisació amb flaires de folk. És el grup amb què vaig equipat amb més coses, fins i tot agafo el violí, que tocava fa anys. Sempre he estat una mica eclèctic o polièdric.

Fa l'efecte que els músics com tu us trobeu molt bé en aquests espais oberts, que no són fàcils de 'vendre' però artísticament són molt agraïts. A mi m'agrada, perquè no només soc un músic de jazz o d'improvisació. I respecte als discos de **Keith Jarrett**, no és que els tingui gravats a sang, però els conec i m'interessen sobretot pel so del grup. És com un so brut que reflecteix fidelment el que s'està fent en el moment. Abans de fer la *suite* vaig anar a comprar *The Survivor's Suite* (ECM, 1977), *Eyes of the Heart* (ECM, 1979) i *Dead and the Flower*, i els vaig tornar a escoltar. Em va fer gràcia perquè els dos primers estan gravats la mateixa setmana a Alemanya: el primer és d'estudi i el segon és quasi tot una improvisació. M'agrada molt aquesta barreja! Tots aquests artistes també van viure una època molt hippy i lisèrgica.

De tota manera, la llibertat i la barreja sense un bon grup de bons músics no va enlloc, oi? Esclar. A les *liner notes* de l'*Eyes of the Heart*, **Jarrett** agraeix als seus músics això tan difícil que fan, que és improvisar. I també és una mica el que jo busco amb **Tres Tambors**, que hi hagi uns elements o melodies en comú, d'arribada i de sortida dels temes, però que després el que sona entremig no sigui mai igual. En directe, el que fem amb el grup cada cop s'està transformant més. Vull arribar a pensar més en el so del moment que no pas en la tècnica. I poder fer això, haver trobat un quartet amb qui puc tenir la llibertat de no dir-los res, mantenint una confiança extrema entre nosaltres, és fantàstic.

Aquesta confiança és la que permet concebre una obra tan oberta com la *Suite*? Lo bonic de la *Suite* és que és una improvisació conduïda o orientada. Saps que quan comences estaràs una hora tocant, i poca cosa més. És com sortir a passejar: cada dia vas descobrint llocs diferents. A mi m'agrada així, hi ha dies que vas a caminar per indrets que fan pujada i altres que vas per prats de flors, però al final camines, que és del que es tracta.

> Haver trobat un quartet amb qui puc tenir la llibertat de no dir-los res és fantàstic

> La *Suite salada* és com sortir a passejar: cada dia vas descobrint llocs diferents

Com es va formar el grup Tres Tambors? Durant molts anys vaig tocar molt a quartet amb el grup **A Ship Called Freedom**. Vam passar una mica sense pena ni glòria... Érem **Joan Motera** al contrabaix, **Ismael Dueñas** al piano i **Òscar Domènech** a la bateria. Alguns dels temes que havia tocat al primer disc amb **Tres Tambors** –*Els encants* (Fresh Sound, 2012)– ja venien d'allà. I també el tema "Tantra" de la *Suite*, que vaig escriure fa deu anys. El cas és que en un moment en què tenia ganes de gravar, per diverses raons no va ser possible fer-ho amb aquells músics. Feia relativament poc que havia conegut **Marco Mezquida**. Havíem coincidit en una jam al Jazzsí Club de Barcelona. Recordo que havíem tocat "I Remember April" i allò havia estat una mena de muntanya russa superdivertida. De manera que vaig trucar en **Marco** i li vaig demanar si tenia ganes de jugar. Hi va estar d'acord de seguida, i també van venir el contrabaixista **Marko Lohikari**, que tocava amb ell, i **Òscar Domènech**, que tocava amb mi. De fet l'**Òscar** és el primer bateria de jazz amb qui vaig tocar als primers intents de grups. El contrabaixista **Oriol Roca**, el guitarrista **Jaume Llombart** i jo, que som tots tres d'Igualada, baixàvem a Esparreguera a tocar amb ell. Per mi és un dels millors bateries que hi ha, pel so que té, però també per la manera que té d'escoltar, és superintuïtiu. És música pura, molt salvatge. És el bateria ideal per al grup!

Alguna vegada has comentat que prefereixes no abusar dels assajos. No hem assajat mai gaire. Intentem que tot vagi sortint en directe. Per al primer disc amb **Tres Tambors** potser vam fer dos assajos, i per a la *Suite salada* vam assajar el dia abans, però no de dalt a baix. Vaig explicar als companys com anava la peça, amb la tranquil·litat que ho entendrien. Perquè a aquests músics els pots portar un tema que tens més o menys al cap i ho toquen fent just el que volies escoltar. Idees que tu mig intueixes, ells les agafen al vol i, pam!, de cop i volta ho fan com tu imaginaves. En aquest projecte els he deixat molta autonomia. Un cop a l'estudi, vam fer tres preses (en vam fer una de quarta, però la maquinària es va parar i només vam poder aprofitar-ne tres). Doncs bé, la primera va ser pràcticament el primer cop que tocàvem la *suite* de dalt a baix, i en aquelles preses la música ja va anar evolucionant i posant-se a lloc d'una manera espectacular. En **Marko Lohikari** comentava que era com si cadascú de nosaltres es fes de productor de si mateix. Però tornant a la pregunta dels assajos, el que sí que trobo és que de vegades es perd molt de temps assajant. Es pot perdre molta energia. La meva opinió és que, en segons quin tipus de música més lliure, si s'assaja es perd aquella frescor que busques al directe.

La preeminència del directe és una constant en els teus projectes? Segurament. Hi ha un altre projecte, **Kamarilla**, que és una mica més de música escrita, amb parts obligades però també amb força espai per improvisar. El fet d'intentar assajar poc i de donar preeminència al directe està relacionat amb el fet de creure que, en els grups, el més important és el col·lectiu.

Suite salada a la vora de les Medes

De Menorca a la Costa Brava. **Albert Cirera** i **Tres Tambors** presentaran la seva *Suite salada* al Festival de Jazz de l'Estartit el proper dissabte 21 de juliol. Per a l'ocasió, **Masa Kamaguchi** prendrà el relleu de **Marko Lohikari** al contrabaix. Serà en una edició del festival en què s'estrenarà ubicació –de la plaça de la Llevantina del port es passa a un espai emblemàtic, el passeig del Molinet, just davant les Illes Medes– i format –els concerts es concentren en quatre dies, del 19 al 22 de juliol–. I mentrestant, **Albert Cirera** no para. Aquest 2018 ja ha publicat dues noves referències discogràfiques. La primera és *Cròniques 5: Ao vivo!* (Discordian Records), gravat en un museu del poble português de Caldas de Rainha amb **Olle Vikström** (saxo barítON), **Carlos 'Zingaro'** (violí), **Ulrich Mitzlaff** (violoncel) i **Álvaro Rosso** (contrabaix). La segona és *I'm a Resonant Aircraft* (Creative Sources Records), gravat a Lisboa, on el músic igualadí toca els saxos tenor i soprano al costat de la guitarra elèctrica de **Florian Stoffner**.

En aquest sentit, el bateria **Dani Domínguez** diu que el setanta per cent de l'èxit d'un grup és l'equip humà, i hi estic d'acord. Si tens confiança en els companys, pots assajar el mínim. Assajant i assajant et pots arribar a cremar. En fi, almenys aquesta és la meva manera d'entendre-ho.

Amb Duot, el duo que tens amb el bateria Ramon Prats, seguiu el mateix sistema? **Duot** va néixer com a projecte final a l'Esmuc, el 2007. Aquell any tocàvem molt junts, però no era ben bé assajar. Quedàvem per experimentar. Érem dos i això ho feia molt més facil. Tots dos estàvem amb la mateixa energia. Experimentàvem amb idees que ens venien al cap, ho gravàvem tot i ho escoltàvem, comentàvem discos... Vam provar moltes bestieses. Quan es van acabar els nostres estudis a l'Esmuc, encara no teníem gaires concerts, però vam intentar mantenir una regularitat. Hi va haver un moment en què ens vam adonar que el que havíem de fer era tocar en directe. I va sortir la idea de fer un bolo setmanal a 23 Robadors, el local del Raval a Barcelona. Sempre els estarem agraïdíssims. Les actuacions no es podien pagar i passàvem el barret, però es va anar creant un punt de trobada al voltant de la improvisació molt interessant. Un cop al mes, intentàvem convidar algú del món de la improvisació.

Allà va néixer també el Liquid Trio, que compartiu amb Agustí Fernández? Sí. El vam convidar un dia a 23 Robadors. Ell havia estat professor nostre a l'Esmuc, i també jurat del nostre projecte final. Recordo que quan l'havíem acabat, el 2007, ell programava les Nits de la Fundació Miró, hi va haver una cancel·lació d'un concert i ens va trucar per si hi volíem actuar nosaltres, que tot just acabàvem de sortir de l'ou. Sempre ens ha ajudat molt. Al cap d'uns anys, un dels músics que vam convidar a tocar va ser ell, i un cop vam acabar va ser com si tots tres penséssim: "Hòstia, que guai, molaria anar-ho fent a partir d'ara". Anàvem quedant un cop al mes a casa seva, i al cap d'uns mesos vam anar a gravar el primer disc, *Marianne* (Vectors Sounds, 2016). A partir d'aquí, **Liquid Trio** s'ha convertit en un projecte de tots tres. L'**Agustí** és un *capo*, tota una figura d'àmbit europeu, tot i que potser aquí no se l'ha reconegut tant com es mereix. Tocant amb ell aprens moltíssim. Saps que un concert amb **Agustí Fernández** anirà bé i que serà interessant. Potser serà dur o difícil, però sempre en trauràs alguna cosa.

> En els grups, el més important és el col·lectiu. Assajant i assajant et pots arribar a cremar

> **Agustí Fernández** és un *capo* que potser aquí no té el reconeixement que es mereix

SONS INAUDITS I COLOMS DEGOLLATS

A més de la *Suite salada*, el 2017 vas publicar el teu primer disc tot sol, *Lisboa's Work* (Multikulti Project), en el qual Agustí Fernández signa unes *liner notes* fantàstiques, titulades "Un grapat de cireres / El tub sonor", on reflexiona poèticament sobre què és ser virtuós avui en dia, i et presenta com un exemple de l'espectre de sons que pot obrir-se quan s'uneixen l'home i l'instrument. No crec que jo hagi obert res... De moment vaig provant, moltes coses són inspirades en altres saxofonistes i algunes altres sí que les he trobat jo en el meu estudi experimentant i mirant de fer alguna cosa nova. Crec molt en això. Hi ha sons que d'entrada poden semblar molt simples, però que segons la manera com els escoltes et poden donar una musicalitat o transmetre una idea, i això ja converteix aquest so, per simple que sigui, en interessant i susceptible de ser presentat a algú altre que el pugui escoltar de la mateixa manera. La idea més directa i un exemple clar d'això que intento explicar és una peça que hi ha al disc *Lisboa's Work* que es diu "Biologic Percussion Walls". Bàsicament, aquesta peça soc jo fent percussions amb les claus del saxo. Això ho he fet tota la vida, però de cop i volta em vaig asseure a casa, distret, vaig començar a moure les claus com tantes altres vegades, i en aquell moment em va donar un aire com de txalaparta o de percussions africanes. I vaig començar a provar...

Fer un disc tot sol deu suposar tota una sèrie de reptes. Quan fas un disc sol d'estudi, has de fer preproducció; jo sé que si un cop determinat el so el gravo i després l'amplio o el manipulo pot sonar d'una manera o d'una altra. I després hi ha una altra consideració: de vegades transcendeixes una mica que estàs tocant un saxo, és com si estiguessis simplement amb un objecte que fa so, i quan et trobes enmig de les gravacions, jugant amb les tècniques de l'enregistrament, aquesta sensació s'accentua. M'agrada molt, això de buscar sons.

Pel que dius, sembla que fas música tenint molt present l'instrument, en un sentit físic. Hi ha molt de tabú en el món del jazz, sembla que tot ho hagis de cantar o de sentir internament. Jo soc més partidari d'explorar físicament les coses, i escoltar. Quan escoltes és quan descobreixes coses. Si no ho proves, no trobaràs res. Mira, l'altre dia vaig estar provant com sonava un pot de *pringles* per casa.

Són horitzons nous que s'han anat obrint amb l'anomenada música contemporània i la improvisada? És una mica com ha anat la història de la música. Primer es treballava molt amb l'harmonia, després molt amb el ritme, ara la contemporània també treballa amb la textura i la tímbrica, i amb la improvisació fem el mateix. Amb la tímbrica es pot intentar crear un discurs. Algú podrà dir que això ja no és música? Potser, però en qualsevol cas és el que fem.

Hi ha una peça de *Lisboa's Work*, "Can Ram Path", on sembla que soni corda fregada. És que toco sense la boquilla... La història d'aquest disc és que em van deixar uns apa-

rells i vaig estar enregistrant a casa, a Lisboa. Anava gravant i gravant, només havia de prémer el 'rec'. Al final tenia cinc hores i pico de gravacions. D'una primera selecció en van quedar més de tres hores. Aleshores van venir l'**Agustí Fernández** i en **Ramon Prats** per tocar amb el **Liquid Trio** a Lisboa. L'**Agustí** sempre explica que fa molts anys, quan va gravar el seu segon disc a piano sol –*La puerta* (PE, 1990)–, també li havia passat una cosa així, no sabia com fer-s'ho i **Peter Kowald**, un contrabaixista alemany molt potent i col·lega seu, el va ajudar. Li va passar tota la seva música i al cap d'uns dies **Kowald** li va tornar: "Aquí tens el teu disc". En sentir aquesta història, li vaig dir: "Tens ganes de fer el mateix amb el meu disc? Sisplau, ajuda'm!". I ho va fer. He après moltes coses amb la feina de producció que ha fet: com ha ordenat els temes, quins ha triat... És com si em digués: "Això ets tu!". Cal tenir en compte que, quan fas un disc sol, ets tu amb tu mateix, i està bé que algú de confiança te'n doni una visió externa. Si no et pots perdre... i jo em perdo bastant.

> Soc partidari d'explorar físicament l'instrument i d'escoltar molt

> Vaig fer classes per aprendre a tocar relaxat: com més lliure se sent el cos, més bé pots tocar

En aquest treball a saxo sol també hi ha una peça amb un títol curiós, "Bellvitge's Pigeons". Aquest títol fa molta gràcia a tothom! Els títols solen fer referència a coses que m'han passat, i aquesta ve d'una tècnica que es fa amb el saxo, una mena de picat estrany amb la llengua que jo no he aconseguit fer mai. L'**Alfonso Muñoz** el fa molt bé i vam quedar perquè me l'ensenyés. Jo no n'era capaç, però provant-ho em van sortir altres coses... Bé, el cas és que l'**Alfonso** és de Bellvitge, i el dia que vam quedar em va explicar una història d'un ionqui del barri que matava els coloms, els tallava el cap, en treia una ploma i amb la sang escrivia el seu nom a les parets. La peça reflecteix la meva relació amb ell. Tots els temes són connexions: "Nordic Erasmus", per exemple, fa referència al saxo baríton **Ole Vilkström**. És un dels primers músics que vaig conèixer a Lisboa, molt més jove que jo, però de qui he après molt.

En alguna altra entrevista has comentat que el saxo és com una prolongació de l'estómac. Als músics d'aire, el so els ve de dins: de la víscera, de l'estómac. Fa anys, vaig explicar que amb **Duot** tenia la sensació que algun dia doblegaria el saxo, perquè és una experiència molt física. Quan toques un instrument, no són només les mans, és tot el teu cos qui toca l'instrument. Fa anys vaig haver de fer classes amb la cantant **Alessandra Patrucco** perquè quan tocava, de tant d'esforç físic, m'ofegava. La tensió feia que el cos s'estrenyés i que la gola es tanqués. Vaig fer classes per aprendre a tocar relaxat, perquè com més lliure se sent el cos, més bé pots tocar. Vas a veure **Joe Lovano**, per exemple, i no para de moure's, és tot el seu cos que toca, transmet una felicitat flipant. És tot moviment. Altres saxofonistes, en canvi, són més cerebrals i veus que mentre toquen el seu cos és manté quiet. Cadascú tira cap on tira, i diguem que jo tiro més cap al **Lovano**.